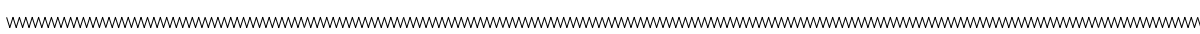

Biblioteket i Älvsbyn med vår Forskarhörna och Forskargrotta. Öppet Hus måndagar 15.00-18.30.

10 årsjubileum

Att tio år kan kännas både kort och långt! I augusti 2006 bildades Älvsbyns Forskarförening. Det var lite jobbigt i uppstarten tror jag mig veta, men en entusiastisk interimstyrelse lyckades dra igång föreningen i alla fall. Inga pengar hade man och det gällde att vara uppfinningsrik för att få det hela att fungera. Ingen fast lokal fanns det heller utan man fick låna "husrum" på lite olika håll. Tur att dessa entusiaster fanns!

Jag tror att en del av dem känner att det var ju länge sedan men faktum är att det är ju bara 10 år. Så mycket det hunnit hända på dessa år både inom släktforskningen och med föreningen. Idag är vi 180-190 medlemmar i genomsnitt över året och

många av dem har varit med från start. En funktionell lokal har vi på Biblioteket och en stabil ekonomi. Dessutom en arbetande styrelse på 12 personer som alla gör sitt bästa för att medlemmarna ska få valuta för sin medlemsavgift.

Idag kan ju var och en sitta hemma och forska då ju nästan allt finns att tillgå på nätet men föreningen har nog ändå en mycket viktig funktion. Dels som mötesplats för oss släktforskare men även som kunskapsspridare i form av Byabladet, hemsidan och olika typer av kurser och cirklar. Det här är ju också ett ämnesområde i stark utveckling och man blir aldrig fullärd heller.

Inte minst kan man märka detta på släktforskningsprogrammen i TV. När sådana program går på TV så ökar intresset för att gå en kurs eller komma och få hjälp i Forskarhörnan med någon svårlost fråga. Så där enkelt som det ser ut på TV är det ju sällan men samma glädje när man hittar det man söker i kyrkböckerna. Nu kommer ju DNA-forskning också med stora kliv. Kanske kan vi få tillfälle att höra på en mycket duktig föreläsare i ämnet, Peter Sjölund, som är en verkligt entusiastisk och kunnig man. Efter samarbetet om utställningsmontern vid släktforskardagarna i Umeå, så har vi fyra föreningar plus Luleå beslutat att samarbeta om att få tag i bra föreläsare, så vi hoppas att det här ska bli möjligt.

Jubileumsfest den 26 september kl 18.30 i Restaurangen på Fluxen. Med kaffe och tårta, presenter och lotteri samt Ulf Holmgren som presenterar nya Porträtt i Norr där många Älvsbybor finns med.

Carin

Innehåll:

sidan

Från ordföranden	1
Från red.	2
Telefonlista, styrelsen	2
Cirklar/kurser, försäljning	3
Rapport från Umeå-mässan ...	4
Bondepraktikan	6-7
Silverposten och hans söner ..	8-10
Början till Vidsels samhälle ..	11-15
Norrbottens historier	16
Bilder och efterlysningar	17-19

Hej mina vänner!

Hoppas att ni alla haft en bra och trevlig sommar! Själv har jag mest känt mej som en "gnällkärning".

Nu börjar tillvaron ändå ta form igen. Hade så gärna velat delta i Släktforskarförbundets årsstämma och mässan, när det var så nära, men det var inte att tänka på. Jag har fått min knäled utbytt och det har varit besvärligt med värk i sommar.

Har endast kunnat sitta korta stunder vid datorn, (största bekymret). Fast det hade det goda med sej att jag har kunnat uppdatera mina datorer. Började med att uppdatera den gamla datorn från Windows 7, till 10an, blev så belåten med det, så jag fortsatte med den nyare med Windows 8 an, samma goda resultat. Jag hade ju tid att vänta på alla uppdateringar, för det tar tid.

Sen kom erbjudandet om att uppdatera släktforskarprogrammet Disgen. Ett fantastiskt program där man lägger in hela sin släktforskning. Har man använt programmet tidigare, så är det inte så komplicerat med det nya Disgen 2016. Det är däremot förenklingar bland annat när det gäller olika relationer: före äktenskapet födda, gift, sambo, skild och utom äktenskapet. Det är enklare att föra in sånt i det nya programmet i övrigt är det mesta sig likt. En väl fungerande handledning finns också. För er som bor i närheten av Älvsbyn så startar Carin en studiecirkel i höst, den 11 okt. med det nya programmet. Se under cirklar och kurser nästa sida. I övriga landet ordnas säkert också cirklar, sök bland era studieförbund.

Nästa nyhet som kommit under våren och sommaren är Arkiv Digital Allt-i-ett abonnemang, i det ingår registren Befolkningen i Sverige 1880-1920, samt Sveriges befolkning 1950 och 60. Den bästa nyheten tycker jag är sökmotorn i programmet, man kan skriva in namn och få en hel del träffar, de hänvisar till sida eller bok i kyrkboken. Utskrifter är enklare också, nackdelen är ju priset, men om man tänker vilket jobb som ligger bakom, så känns det lättare.

Här nedan finns länken för den som vill gå in på hemsidan och läsa mer om programmet: <http://www.arkivdigital.se/>

På sidan 5 har Gerd skrivit om artiklar som finns att läsa i släktforskarnas årsbok.

Naturligtvis kunde jag inte låta bli att gå in och kolla på en av volymerna: Maria Magdalena

IIIIc:1-4, som Gerd hänvisar till.

Helt fantastisk! Önskar bara att det kunde finnas liknande sidor skannade från andra delar av landet.

Värt ett besök på sidan!!!

Styrelsens sammansättning efter årsmötet år 2016:

Ordf. Carin Blom	Tel: 0929- 559 20
Vice ordf. Åke Engman	Tel: 070-604 24 90
Kassör. Catharina Berggren	Tel: 0929- 122 74
Sekr. Inger Torgersson	Tel: 0929- 559 53
Ledam. Ann-Sofie Öberg	Tel: 0929- 551 42
Ledam. Roland Sundberg	Tel: 0929- 128 78
Ledam. Monica Jonsson	Tel: 070-221 02 94

Ers. Tomas Granström	Tel: 0929- 128 22
Ers. Håkan Nygren	Tel: 0929- 200 14
Ers. Gun Jonsson	Tel: 070-320 77 56
Ers. Anders Sandström	Tel: 070-678 89 75
Ers. Kerstin Strömgren	Tel: 0929- 102 50

Revisor. Runo Bergqvist	Tel: 0929-108 94
Revisor ers. Bo Öhlund	Tel: 0929-554 40

Valberedning:	
Dick Öhman	Tel: 0929-211 48
Helena Stenberg	Tel: 0929- 610 31
Margaretha Johansson	Tel: 073-96 44 559

Byabladet blev lite tunnare denna gång, beroende på mina problem att kunna sitta, men nu har jag fått material till kommande nummer och tid att förbereda nästa nummer (22) som är planerat komma ut i början på december.

Snälla ni har ni artiklar eller önskemål om innehåll som ni vill få publicerade i kommande nummer, hör av er!!!
Per telefon: 070 320 77 56 eller
E-post: gunjons@telia.com

Hör även av er till samma om ni känner igen någon på bilderna på sista sidorna!
Gun

Höstens cirklar/kurser.

Grundkurs i Disgen 2016

Lär dig det nya släktforskarprogrammet Disgen 2016.

Krav: installerat program Disgen 2016 och bärbar dator som du kan ta med.

Pris: 600:- för 8 tillfällen. Kurslitteratur ingår.

Plats: Forskarhörnan i Biblioteket Älvsbyn.

Startdatum: 11 oktober 2016

Tisdagar mellan 13.00-16.00

8 tillfällen

4 platser kvar

Cirkelledare: Carin Blom.

Anmäl dej till ABF Älvsbyn eller direkt till Carin Blom

eller telefon: 0929- 559 20

Inventering av gravstenar fortskrider.

Gruppen som jobbar med inventeringen håller på med skogskyrkogården samt den högra delen av nya kyrkogården, de delar som återstår. De har tillsammans lagt in närmare 7 000 namn på nya och gamla kyrkogården.

Googla på gravstensinventeringen så kommer du till en sida att välja län, kommun, kyrkogård osv.

Försäljning:

Bilden här bredvid är ej från Älvsby kyrkogård.

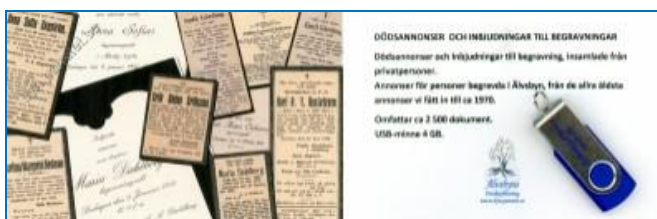
Gamla hantverk i Älvsbybygden I och II samt Älvsby Kyrkstad

PDF-filer av tre häften om Älvsbybygden som inte finns i nytryck längre. Ursprungligen utgiven av Älvsby Hembygdsförening samt Kyrkstadgruppen, mellan 1996-1999. Barberare & Herrfrisörer, Barmorskor, Damfrisörer, Murare, Skomakare, Smeder, Sotare, Stenarbetare, Sömmerskor, Urmakare, Bagare, Båtbyggare, Glasmästare, Kopparslagare, Målare, Skräddare, Slaktare, Snickare och Vulkare. Verksamma under 1900-talet.

PDF-filerna ligger på ett USB-minne.

Priset är 200 kr och för postförsändelse tillkommer 20 kr i porto.

Beställ via e-post monika.jonsson@telia.com eller tel 070-221 02 94

Dödsannonser och Inbjudningar till Begravningar

Vår senaste utgåva av kopierade Dödsannonser och Inbjudningar till begravingar fram till 1970, insamlade från privatpersoner. Mappen innehåller 2469 dokument, varav ca 385 inbjudningar till begravingar och resten dödsannonser på avlidna Älvsbybor. Den äldsta annonsen är från 1881.

Annonserna ligger på ett USB-minne.

Priset är 200 kr och för postförsändelse tillkommer 20 kr i porto.

Beställ via e-post britt.norman@telia.com eller fia.oberg@alvsbyn.com

Byar i södra Älvsbyn

Älvsbyns Forskarförenings bok om Byar i södra Älvsbyn. Historik över byarna Nygård, Höggheden, Nydal, Bränna, Småträsk, Tvärsel, Snårbäcksliden och Kälsberg. Utgiven 2011. Priset är 300 kr och för postförsändelse tillkommer 60 kr i porto.

Beställ via e-post gunjons@telia.com eller tel: 070-320 77 56.

Så många vi är!

Under släktforskar dagarna i Umeå i augusti deltog vår förening med ett ombud på förbundsstämman och med en monter i mässhallen. Montern delade vi med Piteå-, Boden- och Arvidsjaur's forskarföreningar. Det blev en mycket trevlig upplevelse för oss fyra som turades om att bemanna montern. Visserligen gjorde vi inte några stora vinster på försäljning men vi träffade många trevliga släktforskare. Ett verkligt trevligt slags medmänniskor är de och det slår mig att vi är så många som har det här intresset. Det pratades släktforskning i varenda vrå på hela stora Nolia och även om vi inte direkt trängdes så var det ca 3000 besökare under två dagar. Många intressanta föreläsningar fanns det att gå på och vi fyra hann förstås inte med alla men tillräckligt för att känna oss nöjda.

Arrangör var Södra Västerbottens Släktforskare med stöd av många organisationer, tex Sveriges Släktforskarförbund, Arkiv Digital, Johan Nordlander sällskapet och Lappmarkens Släkt och Bygdeforskare. Årets tema var Fjällen, skogarna, älvarna och människorna. Kort sagt allt som gör det så trevligt att bo här.

Här är några ord från de som deltog:

Efter två dagar med 88 utställare och en mängd föreläsningar, alla i det närmaste fullsatta, avslutades nationella Släktforskar dagarna i Umeå på söndagen. Erland Ringborg, ordförande i Sveriges Släktforskarförbund, tycker att det varit ett lyckat arrangemang.

– Dagarna har varit utomordentligt lyckade med ett bra arrangemang och det har varit positiva omdömen från de jag talat med. Dessutom är det imponerande att det varit i stort sett samma antal utställare här som i Nyköping förra året, säger han.

Även Anna Nyberg, ordförande i Södra Västerbottens Släktforskare är nöjd med årets Släktforskar dagar.

– Det har varit jätteroligt och jag vill höja våra volontärer som gjort ett väldigt bra jobb. Allt har fungerat och alla säger att det varit bra – lovord rakt igenom, säger hon.

Carina Strömberg är ordförande i Lappmarkens Släkt och Bygdeforskare och har suttit med i arrangörsgruppen. Hon tycker att det är viktigt att de nationella Släktforskar dagarna även hålls i norra Sverige.

– Det är jätteviktigt, eftersom det är så långt mellan gångerna dagarna hålls i norra Sverige. Som Erland Ringborg sagt, så har vi nu öppnat norrlandsfönstret. Att dagarna hålls här uppe är inte bara viktigt för de av våra medlemmar som inte åker söderut, utan också viktigt för att lära de i södra Sverige mer om norrlandskulturen och norrlandshistorien, säger hon.

Flera av utställarna är också nöjda med arrangemanget.

– Vi har kunna nå ut till nya grupper som vi annars inte kunnat nå. Dessutom har vi fått möjligheten att förklara att det är gratis att ta del av våra samlingar, något inte alla har klart för sig, säger Helena Modin enhetschef på Filmarkivet på Kungliga biblioteket som var utställare för första gången.

Nolia AB har hållit i en hel del av arrangemanget. Södra Västerbottens Släktforskare har hållit i invigningen, programmet och upplägget för banketten medan Nolia tagit ett stort ansvar för allt annat. Kristina Naréus, projektkoordinator på Nolia och själv släktforskare i över tio år är stolt över att Nolia kunnat vara med om att göra det möjligt att genomföra dagarna i Umeå.

– Det har varit väldigt roligt att vi fått förtroendet att hjälpa till med arrangemanget, säger Kristina Naréus,

Carin Blom

Här en bild från mässan i Umeå.

*I Älvsbyns monter sitter från vänster Margaretha Johansson, Lena Jonsson och stående Monica Jonsson.
Foto: Carin Blom*

Okända mödrar och fäder

Har Du möjligen i en födelsebok stött på en anteckning om ”moder okänd”? I Arkiv Digital finns fyra volymer med moderskaps erkännande. Det gäller mödrar i Maria Magdalena församling i Stockholm. De fyra volymerna heter Maria Magdalena HIIIc:1-4 och omfattar perioden 1897-1917. Volymerna innehåller kuvert, som i de allra flesta fall varit förseglade men nu har gjorts tillgängliga. I moderskaps erkännandet kan man få reda på moderns namn och kanske även födelsedatum och födelseförsamling. I en del kan t o m finnas uppgift om faderns namn.

Om Du har barnhusbarn och fosterbarn i Din släktforskning kan vi också tipsa om en intressant artikel i Släktforskarnas årsbok 2016. När det gäller barn från Allmänna Barnhuset finns där bla berättat om att det länge var häst och vagn som gällde när barnen skickades till sina fosterhem ute i landet. När stambanan byggdes ut under andra hälften av 1800-talet skapades nya möjligheter att transportera barn. Allmänna Barnhuset hade en egen järnvägs-vagn för sina transporter. I årsboken finns t o m en plan över de här järnvägsvagnarna där man kan se hur vagnarna var inredda. Mycket läsvärd artikel!

Släktforskarnas Årsbok 2016 finns att läsa i forskarhörnan, (OBS ej för hemlåning).

Gerd

Kopia på omslaget till Boken.

Här följer ytterligare några kopior från Bonde-Praktikan

Texten följer 1875 års utgåva. Men boken är tryckt 1983

Huru wädret i hwar månad skall blifwa.

Will du weta en lärdom nyttig och skön,
Om månan skall blifwa god och skön,
Den dag, som månan begynner, skall du teckna,
Om den dags tecken och planet räkna,
Så blifwer han het, kall och desslike,
Efter den planet och teckens art allmännelig,
Och efter det wäder, som regerar de 4 årtider,
Sådant kan hwar månad lida.
Och när Månan är ny worden,
Skall du märka efter denna orden,
Det blir wackert wäder om Månan skin hwit,
Skiner han röd, då kommer stort wäder hit,
Skiner han blek, skall du förstå,
Då skola wi mycket regn få.
När Månan är blefwen ny, märk mig,
Då skall du akta wisslerlig,

Att weta huru många timmar Månan skiner om natten.

Om du will weta huru många timmar Månan skiner hwar natt, och huru många minuter, då måste du wisst förfara och weta Månans ålder. Och när som du det wet, så sök Månans ålders tal i efterföljande figur.

I den första och öfwersta cirkel finner du under Månan ett tal, som märker hans ålder, huru många dagar han är gammal. I den andra krets huru många timmar han på sin ålders dag skall skina. Och den tredje huru många minuter.

1	2	3	4	5	6	7	8	Dagar gammal.
0	1	2	3	4	4	5	6	Timmar skiner.
48	36	24	12	0	48	36	24	Minuter.

SEPTEMBER Höstmånad.

Will du weta huru det år skall gå till,
Så märk grannelig denna lärdom snill,
Tag ett ek-äpple S:t Michaelis dag,
Af hwilket du blifwer förfaren i din sak:
Är det etterkoppor, betyder ett ondt år,
Hafwer det flugor, ett medelmättigt du får,
Är deruti maskar det betyder godt,
Är det intet, kommer helsot.
Äre ek-äpplena många och tideligen komma,
Då se hwad wintren will göra skada eller fromma
Med mycken snö något för Jul,
Derefter må då wäl löpa i skjul.
Äre ek-äpplena inwärtens sköna,
Då will det oss en god sommar röna,
Skönt korn skall wäxa i tid,
Som skall borttaga hungrens qwid.
Äre de inwärtens wäta och fuktig,
En wät sommar betyder det wisslerlig,
Äre de magre, då blifwer sommaren het,
Här hafwer du af ek-äpplena ett godt besked.

OKTOBER Slagtmånad.

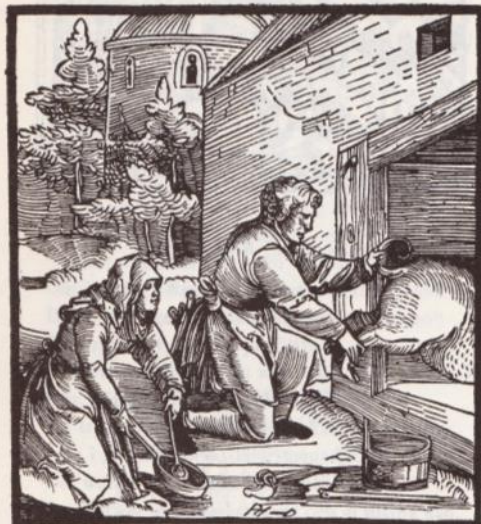
Om löfwen af trån icke gerna wilja falla,
Då få wi en kall winter för alla,
Många kålmaskar nästa månad wilja komma,
Som frukten gör ganska liten fromma,
Knopparne skola de af trån förtära,
Och somliga wilja sig af kålen nära
Dock man dem om wintren bränna kan,
I Christ-Glugg och Bildemånad på min sann;
Om wintren skall du sådant göra,
Och deras boningar förstöra,
Om sommaren är det för swårt,
Att plocka sådan myckenhet bort;
Så snart som solen sitt sken månd' gifwa,
Wilja de ej längre i boningar blifwa,
Den ena löper hit, den andra dit,
Och förtära frukten samma tid,
Derföre skall du dem, (som sagdt är) förderfwa,
Så kan du mycken frukt förwärfwa.

Märkelsedagar uti hwar månad hela året
igenom, samt hwar man hwar månad göra
och låta skall.

SEPTEMBER.

Tag ett ek-äpple S:t Michaelis dag, hafwer det flugor i sig, då betyder det ett medelmättigt år. Är deruti maskar, betyder det godt år; men är der intet uti, så betyder det wisst helsot. Äro ek-äpplena mogna och tillika tomma, betyder mycken snö för Jul, derefter skall du wänta mycken köld; men äro de innan fuktige, det betyder en wät Sommar. Äro de magra, då blifwer hett wisserlig. S:t Michaelis natt tag upp dina hästar, om du eljest will de skola wara släta om Wintren. Fyra äro de Himmerdagar, den 18, 19, 20, 21, höres thordön, det tecknar fruktsamt år och stor herredöd. Då är godt att åderlåta, förutan på den 18 och 19; den sig då låter åder, han kommer i fara. Bruka fär- och getmjölk, ät färsk ost, drick must, bruka örter och frukt, stänk bröd med salt och ät, men akta dig för warmt bad. Solen löper i Wigten, är godt att wandra, skära hår af, göra bröllop, kläda sig i nya kläder, så och plantera.

OCTOBER.

Om löfwen icke wilja gerna falla af trån, då blifwer det kall Winter. I denna månad skall man bruka allehanda läke-dom, sådana som rensa lifwet, också är getmjölk god, ät foglakött, wilddjurs kött, sedesät, kardemumma, galliga, och dricka must, du må wäl låta dig åderslä, och bruka hela örter, akta dig för den 6 dagen att låta blod. Kommer thordön i denna månaden, det tecknar hårdt år och stor storm. Solen löper i Skorpionen, då är godt purgera sig, och det som då begynnes, warar icke länge.

Silverposten och hans söner – en genealogisk gåta

Efter upptäckt av silvermalm vid Kedkevare, ca 5 km nordväst om Kvikkjokk, så anlades Luleå silververk år 1659. Det styrdes under de första fem åren av bergmästaren Isak Tiock, tidigare verksam vid Nasafjäll. Till sin hjälp hade han såväl yrkeskunnigt folk som utskrivna bergsknektar från länets kustsocknar. Dessutom fick samerna med sina renar stå för de viktiga transporterna till och från anläggningen, som hade hytta och smältverk i Kvikkjokk.

Silververket och dess historia har grundligt beskrivits i Kenneth Awebros ”Luleå silververk” (1983) samt uppsatsen ”Ädelmetall till varje pris” ingående i boken ”Älvdal i norr” (1990). Dessutom har fotografen och författaren Tore Abrahamsson för några år sedan utgivit boken ”Drömmar av silver”, som även den behandlar Luleå silververk. I dessa arbeten finner vi ett antal personer omnämnda som alla har sin hemvist i Luleå socken. Bland dessa omtalas ofta silverposten Mats Jonsson Norman, hemmahörande i Alvik, men även Jonas, Olof, Lars och Per Matsson samt Olof Larsson. Enligt Awebro var samtliga dessa män, utom möjligen Olof Matsson, nära besläktade med varandra. Min fråga är därför om dessa män verkligen är identiska med storbonden Mats (Matthes) Jönsson i Alvik och hans till namnet kända söner Jon, Per och Olof Matsson samt mågen Olof Larsson i Långnäs?

Mats Jonsson Norman

Mats Jonsson Norman torde med stor sannolikhet vara identisk med borgaren, bonden och riksdagsmannen Mats Jönsson i Alvik. Trots en liten skillnad i deras respektive patronymikon är det känt att dåtidens skrivare kunde växla mellan namnformerna Jonsson, Joensson och Jönsson. Dessutom kan det ibland röra sig om felläsning av gamla dokument. Vad som definitivt fäster denne Mats vid Alvik är dock ett brev från bergmästaren Tiock till ”Mattias Joensson i Ahlewyk”, daterat den 14/3 1663, där han omtalar att han lagt ut pengar för att hjälpa dennes måg Olof Larsson i Långnäs undan krigstjänsten vid senaste mönstringen.

Vad som däremot förvånar är släktnamnet Norman, som mig veterligt inte har använts av Mats Jönssons ättlingar, vilka antog namnet Ahlman. Däremot brukades namnet Norman av släktens vederdeloman, sockenskrivaren Johan Norman, som var son till bergsfogden Olof Johansson Skryth och Brita Persdotter Agrelia. Om honom förtäljer socknens död- och begravningsbok: ”warit nog begifwen till fylleri och har i sin lifstid många underliga fata (öden) haft”. Bl a var han i slagsmål med Jöns Matsson (Ahlman) på ett gästabud år 1706.

Silverposten Mats Jonsson Norman, som först benämns profoss vid bruket, var för övrigt den som senhösten 1662 förde utfallet från den första smältningen av malmen, 56 lödiga mark silver (11,8 kg) till Stockholm landvägen. Däremot fördes de ca 1.800 kg bly som också uppkom i processen med skuta till Stockholm vid öppet vatten nästkommande sommar. Efter hand kom det dock till en brytning mellan silverposten och bergmästaren, som rentav tog sig handgripliga uttryck. Vid ett tillfälle när de båda sammanträffade i brukskrivaren Anders Larssons stuga önskade den förstnämnda en skjutsren för hemresan till kusten, men nekades av bergmästaren med svaret att han inte var någon lappfogde. På det svarade Norman: ”Du skall skaffa mig en ren, om fanen tage dig.” Då tog bergmästaren till värjan och slog Norman över halsen. Dessutom klagar silverposten över att han inte bekommit någon lön på två års tid och inte heller någon ersättning för att han vid tvenne tillfällen fört silvret till Stockholm. Det framgår av en skrift där Mats förklarar ”Eftersom jag har ett stort hemman och nu litet förmår arbeta, så haver jag låtit min son bliva på hemma-

net och jag samma tjänst förestått uti två år, så väl som tvenne resor fört silvret till Stockholm, men ingen lön bekommit”.

Allt detta skulle visa sig ödesdigert för Tiock, när Norman sedan på bruksknektarnas vägnar skrev till Bergskollegium och klagade över bergmästarens hårda framfart. Dessutom hade Norman vid sina besök i Stockholm möjlighet att framföra muntliga klagomål och det måste till stor del ha varit hans förtjänst att Tiock entledigades från sin tjänst och senare fängslades, för att ersättas av den mer humane Daniel Dreffling.

Jonas Matsson i Långnäs

Jonas Matsson nämns av Awebro som son till silverposten Mats Jonsson Norman samt att han vid mönstringen 1661 utbytts mot lappmannen Michel Pålsson Storm, vilken tjänstgjorde vid bruket 1662-64. För denna tjänst från bergmästarens sida erhöll han två rökta laxar, en tunna rökt sik, 14 mark smör och en stor ost av Norman. Denne Jonas Matsson är med stor sannolikhet identisk med Jon Matsson (f 1630 d 1710) på Långnäs nr 8, där han var husbonde åren 1663-1702. I församlingens död- och begravningsbok uppges han ”hafwer varit en exemplar man för sin nykterhet”.

Per Matsson Modig och Lars Matsson Modig på Byn

Per Matsson Modig uppges även han vara son till silverposten Norman, som utgav två mårdskinn till bergmästaren för att sonen skulle bli profoss (rättsbetjänt) vid bruket. Denne kvitterade också ut lön för denna tjänst med den icke föraktliga summan av 60 daler silvermynt år 1661. Per Matsson kan möjligen vara identisk med Mats Jönssons son Per Matsson Ståhl, ofta omtalad i dåtidens domböcker, som rymde till Norge efter lägersmål med brodern Jon Matssons piga år 1670. Åtta år senare omtalas han som ”skeps leutenampten Peer Matzson” vilken var ”stadder i kronones skeppstjänst”.

Lars Matsson Modig uppges vara bror till profossen Per Matsson Modig, för vilken han på mönstringen 1666 blev inskriven som bruksknekt, och därmed också han son till silverposten Norman. År 1667 var Lars vid bruket och lärde smide samt övrigt gruvarbete. År 1668 tjänade han fyra månader som brukssmed innan han senare byttes ut. Någon känd son med namnet Lars hade mig veterligt inte Mats Jönsson i Alvik.

Problemet är bara att såväl Per Matsson som Lars Matsson hade sitt hemvist på Byn (Älvsbyn) i Piteå socken och med stor sannolikhet var söner till Mats Larsson (f 1592) på Byn nr 4. Efter det att Per lämnade tjänsten som bruksknekt synes han ha övertagit faderns hemman på Byn, där han omtalas från år 1667. Under danska kriget gick han soldat för eget hemman år 1677 och avled i Ripa vid Åhus år 1679. Brodern Lars Matsson återfinns vi som bruksknekt åren 1666-72, varpå han önskade få komma under ”militien”. D v s slippa tjänsten som bruksknekt.

Olof Matsson i Bredåker

Olof Matsson nämns som bruksknekt på 1660-talet och omtalas år 1663 för att tillsammans med Per Matsson ha skjutsat bergmästarens hustru till Skellefteå. Kanske är han identisk med den av Mats Jönssons söner som bar namnet Olof (d 1680). Denne var möjligen gift med Karin Olofsdotter i hennes första gifte, vilken var bosatt på Bredåker nr 9, där senare bröderna Mats och Christman Olofsson växte upp. Båda dessa namn med stark anknytning till släkten i Alvik, där särskilt namnet Christman är närmast unikt i Luleå socken. Noterbart är också att Karins andra man Olof Larsson nämns som silverpost efter år 1666.

Olof Larsson i Långnäs

Olof Larsson omtalas i bergmästarens brev av år 1663 som måg till ovan nämnde ”Mattias Joensson i Ahlwyk”, varför ingen tvekan torde råda om att denne är identisk med korpralen Olof Larsson på Långnäs nr 11. Denne var sedan 1662 gift med Anna Matsdotter (f 1629 d 1724), som var dotter till Mats Jönsson och Elisabeth Persdotter i Alvik. Olof avancerade sedan till fänrik och deltog i såväl sjöslaget vid Ölands södra udde 1676 som sjöslaget vid Kjöge bukt 1677. Han synes vara död efter den 1/9 1677.

Sammanfattning

Av allt att döma verkar silverposten Mats Jonsson Norman och Mats (Matthes) Jönsson i Alvik vara identiska. Otvetydigt synes silverposten och bergmästaren Tiock ha haft en del ouppklarade affärer som slutligen ändade i bergmästarens avsättning och fängslande. Lika säkert så var Jonas Matsson identisk med Mats son Jon Matsson och Olof Larsson i Långnäs hans måg. Däremot är det mer tveksamt om Per Matsson och Lars Matsson Modig på Byn (Älvsbyn) verkligen var söner till silverposten. Någon känd anknytning mellan släkten i Alvik och den då för tiden avlägset belägna Byn upp efter Piteälven, finns inte belagd. Slutligen vad gäller Olof Matsson och hans eventuella anknytning till Bredåker, så kan vi helt enkelt konstatera att frågan ännu inte är helt utredd. Allmänt kan sägas att det i genealogiska sammanhang är svårt att uttala sig slutgiltigt innan man har otvetydiga bevis!

Anders Sandström

En bild på Alkavare kapell. Beläget mitt i Sareks fjällvärld och i närheten av det gamla gruvfältet från silvermalmsbrytningen under 1600-talet. Kyrkklockan, bänkar och en del av inventarierna har skänkts av fjällvandrarklubben Skarja. Kapellet stod färdigt 1787 men övergavs omkring 1860. Kapellet restaurerades och återinvigdes 1961. Kapellet är byggt av sprängd sten med trätak av byggmästare Eric Pärsson Wikman.

Bilden med text är hämtad från Svenska Kyrkan Jokkmokks hemsida. www.svenskakyrkan.se/jokkmokk/vara-kyrkor. Ägare av bilden är Jokkmokks församling.

Vill ni se mera bilder av Alkavare så Googla på Alkavare kapell, där finns många fina bilder.

Början till Vidsels samhälle

*Foto över centrala Vidsel och det som senare blev torget med robotstatyn. Ett hus som vi med säkerhet vet står kvar, är det vita tvåvåningshuset, delvis dolt till höger i bilden, vilket senare blev såväl skoaffär som foto- och slöjdaffär samt nu senast pizzeria. Möjligt att det finns fler kvar?
Fotot är från Byakistan, foto: Pelle Persson . Årtal troligen 1923-24.*

Början till bygden väster om den senmedeltida bebyggelsen i Manjärv, kom med anläggningen av Storfors krononybygge omkring år 1800. Gårdsplatsen var ursprungligen tänkt där nu Storforsens Campingplats ligger, men flyttades omgående till Storfors-Åträsk. Därefter kom i rask takt ett rätt stort antal nybyggen till stånd under resten av 1800-talet. Däribland Brännmark år 1829 samt Sävdal och Kronogård ca femtio år senare. Det var på dessa områden som sedan Vidsels samhälle kom till stånd.

Första sökande på Brännmarks krononybygge var Johan Andersson i Selsmark och på Sävdal var det inhysesmannen Johan Svedberg ifrån Manjärv samt arbetarna Nils Anders och Anders August Andersson i Bränträsk, vilka år 1874 anhöll om att få anlägga nybygget ifråga. Krongård däremot avsattes som kronojägarboställe efter ansökan om detta från jägmästare Carl Degerman år 1876. Orsaken härtill var den omfattande olagliga avverkningen högre uppefter dalgången, vilket timmer sedan beslagtogs och förvarades i en lämplig vik av älven, det s k Övre-Glott.

Johan Svedberg

Den muntliga traditionen utpekar Johan Svedberg, f 1829 i Sjulsmark, som den förste bosätaren i det som senare skulle bli Vidsels samhälle. En del påstår att han skulle ha bosatt sig på den plats där kronojägarbostället skulle förläggas och fick flytta på sig. Andra menar att han skulle ha varit bosatt i en jordkula i slutningen där bastun byggdes på 1930-talet, d v s strax intill nuvarande Renkronan. Senare ska han haft sin bostad i form av en mindre stuga vid på badvikens östra sida.

Denne Svedberg utpekas som innehavare av den s k svartboken och kallades därför ”Svedberg vä svartbaoka”. En bok som ingen rättänkande man eller kvinna ville ha i sin ägo. Han lär också ha försökt göra sig av med boken och kastat den i älven, men när han kom hem så låg den blöt på köksbordet. Han ska sedan ha grävt ned den på toppen av ”Lundgrens-kubbeln”, kullen vid badviken nedanför Renkronan.

Petter Anton Sundkvist

Petter Anton Sundkvist, f 1847, flyttade i januari 1876 in som förste kronojägare på det nyinrättade bostället. Denne som blev orten trogen fram till sin död 1926 var gift två gånger. Första gången 1876 med Maria Christina Öhlund, f 1852 d 1892 och andra gången med hustruns yngre syster Johanna Öhlund, f 1869.

Omkring år 1900 förvärvade Sundkvist en del av Sävdals krononybygge, vilket han överlät till sonen Arvid Sundkvist som bosatte sig på den plats som senare kom att kallas "Leonard Lundgrens". Det var troligen från denna nybyggesdel som Sundkvist år 1900 sålde tomt till det blivande skolbygget. År 1903 finner vi honom som jordägare på Brännmark och det var förmodligen här, ca 300 m öster om kronojägarbostället, som han uppförde det hus han bodde i fram till sin död. Det sades att denna gård stod med köket i Brännmark och kammaren i Sävdal.

Kronojägare Petter Anton Sundkvist i Vidsel.

Skogstjänstemän utanför kronojägarbostället i Vidsel.

Johan Lindroth

Någon gång i slutet av 1800-talet flyttade en annan pionjär till Vidsel och det var handlarén Johan Lindroth, f 1859. Han bedrev först sin handel i ett uthus vid älven, ungefär nedanför nuvarande Renkronan. Lindroth hade redan på 1880-talet varit verksam i trakten, bl a ska han ha varit arbetsledare för byggandet av timmerrännor i Bölsmanån och Tjartsebäcken.

Handelsman Johan Lindroth i Vidsel.

Johan Lindroths hustru, Margaretha Katarina Andersdotter.

Johan Lindroths fastighet uppförd år 1894, butiksingång på gaveln.

På 1890-talet avsåg han bygga en ny affär på södra sidan av älven, ungefär vid nuvarande brofästet, där färjan då anlade. När kronojägare Sundkvist fick höra talas om detta, föreslog han ett bygge på norra sidan för att slippa ta sig över älven för att proviantera. Så blev det också och mark köptes av familjen Lundh i Brännmark. Där på norra sidan uppförde han år 1894 sin nya affär, som ännu står kvar som privatbostad.

C A Nordström Hjelm

Carl August Nordström Hjelm, f 1864, inflyttade också vid denna tid med sin hustru Maria Elisabeth Laestadia, f 1865, ifr Alvik i Nederluleå socken. Där hade mannen tjänat soldat för roten nr 13 Hjelm. Exakt var familjen först slog sig ned vet vi inte, men han ska uppfört såväl Hjelmsäter (senare Emil Anderssons) och Älvstrandsgården (senare Melker Lindroths). Vid sekelskiftet uppförde han också ett nytt hus i Brännmark (senare Arvid Lundgrens), där han åren efter sekelskiftet drev lanthandel i bagarstugan. Han synes ha varit en mycket driftig person, som även hade en del förtroendeuppdrag i bygden, men flyttade senare till Malmfälten där han blev fjärdingsman.

Vidsele blir bygdens centrum

Samhället som vid förra sekelskiftet endast räknade 5-6 hushåll blev snabbt något av ett bygdens centrum. Färja över älven fick man redan på 1890-talet och den rodde man över älven in i Pansikån. År 1922 uppförde man en bro över ån och då övergick man till att använda en linfärja över älven. Den hade sina anlöpspunkter ungefär vid nuvarande brofästet. Post och växelstation fick man också vid sekelskiftet och år 1913 stationerades en barnmorska i byn.

Förutom nämnda Lindroths affär och Hjelms handel i bagarstugan, finner vi följande affärs-etablissemang i byn;

- 1907-08 påbörjade August Eklund ifr Långträsk affärsverksamhet i vad som nu är centrala Vidsele, ungefär på den plats där nu Renkronans parkering ligger, han gick i konkurs 1918, varpå gården inköptes av Älvsby Handelsförening.
- 1926 startade Johan Arvid Olsson o h h Anna Fredrika Lovisa Steen handel i Hjelmsäters farstukammare, sju år senare uppfördes en ny byggnad för denna verksamhet och där drev man handel till 1953, då Göte Sundkvist övertog densamma, på 1960-talet flyttade man in i det nyuppförda posthuset och överlät verksamheten till Göte Eriksson som nedlade rörelsen på 1970-talet.
- 1931 öppnade Olle Söderberg affär i Abel Engströms uthuslänga, vilken dock bara drevs till 1937.
- 1935 uppfördes Konsum i byn, med nybygge på ungefär samma plats på 1960-talet och nedläggning omkring 2000.
- 1930-talet sågs också en diversehandel som Karl Johansson, en yngre bror till Johan Lindroth, startade i sin bostad, när svärsonen Sven Sundkvist övertog fastigheten omkr 1942-43 öppnade han skoaffär i huset, där har sedan funnits både foto- samt slöjdaffär och nu är där pizzeria.

Vidsele hade även flera kaféer, med en kulmen på 1940-talet, då man finner hela fyra dylika etablissemang i byn.

Dessutom hade dessa ortens egna affärsidkare konkurrens av s k svartstöttings-körkarlar, d v s ambulering köpmän som vintertid körde runt med häst och svartmålad överbyggda körkar på kälkmedar. I dessa förvarades matvaror som man åkte runt och sålde i gårdarna. Man köpte även upp slaktdjur som ren, svin och nötkreatur, som man sedan handlade med.

En ny tid bryter in

På 1950-talet bröt en ny tid in över Vidseles samhälle, då Domänverket centraliserade sina huggare med satsningar på vissa tätorter och tillkomsten av den militära provanläggningen RFN (Robotavdelningens Försöksplats Norrland). Båda dessa händelser medförde ökade

krav på nya bostäder och framför allt tillkomsten av RFN medförde ett sällan skådat uppsving för bygden och dess människor. Det är dock som det heter en annan historia!

Ovanstående artikel bygger i allt väsentligt på den artikel som jag, med hjälp av flera cirkeldeltagare, skrev för boken "Nybyggarna i Storforsen" år 1987.

Bilderna i detta avsnitt är kopior från samma bok förutom första bilden över Vidsel, på sidan 11.

Den som vill ta del av en mer djuplodande skildring av kolonisationsförloppet i kommunens västra delar kan säkert låna boken på biblioteket.

Anders Sandström
September 2016

Anna Steen och Johan Arvid Olsson i Vidsel.

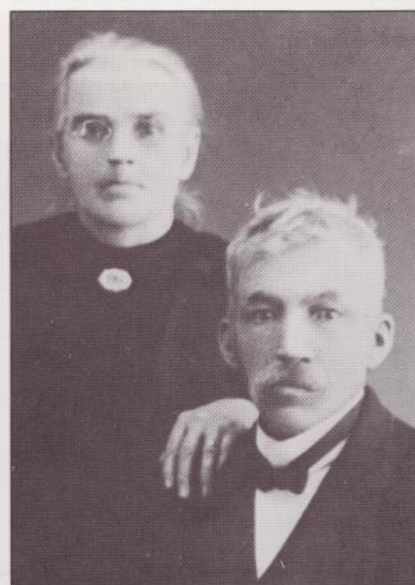

Jägmästare Carl Erik Degerman på Piteå norra revir, sedermera Älvsby revir.

År 1918 påbörjade Johan Lindroth ett kraftverksbygge i Västra Pansikån, vilket när det hade färdigställts kom att betjuna Vidsel med omnejd under tiden maj-december. År 1945 övertogs det av Vattenfall och bilden ovan visar den på 1950-talet förfallna kraftverksdammen. Foto Ulf Ohman.

98

Erik August Eklund och Anna Mathilda Lundh i Vidsel.

Här kommer några fler historier från boken vi fått av Jonas Berglund den har tillhört hans farfar Karl H Berglund Visträsk.

Boken heter

"De bästa Norrbottens historierna".

Redigering Yngve Åström

Illustrator Christian Hedlund.

Boken är utgiven 1959 av Luleå bokförlag.

Vi fortsätter att plocka in lite historier därifrån när det passar.

Boken har 195 sidor så det räcker ett tag framöver.

Gun

VAR IT RÄDD!
Pitegubben H. i S. var känd för att lätt bli tvärarg, och han kunde när sinnet rann på, komma med dräpande och lustiga repliker. En gång hade han råkat i gräl med en person som vi kalla L. Ordväxlingen blev hetsig och plötsligt gick gubben H. tätt inpå den andre, vit i ansiktet av ilska. L. gjorde väl någon rörelse som för att dra sig undan, och då utbrast gubben H:
— Var it rädd, du val lik dripi!
(Var inte rädd, du blir i alla fall dräpt!)

I pratbubblorna har jag gjort en liten översättning där jag tyckt att det behövdes..
Gun

JAKTHISTORIA
I ett jaktsällskap befann sig en pitebo. En tjäder slog ned i ett träd framför honom. Han siktade noggrant och sköt, — men bom. Då vände han sig mot närmaste jaktkamrat med en min som om han hade varit med om något mycket otroligt och utbrast:
— Tänk ändå att kula kunde tränga sej förbi

TÄNK ÄNDÅ ATT KULA KUNDE TRÄNGA SEJ FÖRBI

TIMMERTJUVEN
En gammal soldat i Älvsbyn hade stulit skog, något som inte var så ovanligt under gången tid. Kronojägaren kom hem till honom och undrade var han hade det stulna. Men gubben bara nekade.
— Nä, det ska vi nog ta reda på, menade kronojägaren.
Gubben svarade: — Hä blir för mang opa opståndelsens da.
(Kronojägaren förstod inte vad gubben åsyftade, men gubben hade stuckit de stulna timmerstockarna under isen och menade, att när isen tinade bort och stockarna kom upp, skulle det bli för mycket timmer i älven för att hans stulna stockar skulle kunna upptäckas.)

NOG STOR
Den för sin slagfärdighet kände hemmansägaren och riksdagsmannen B. från pitebygden köpte sig en ny häst. Hans granne L. kom för att se dragaren och följande samtal utspann sig:
B: — Wo töck do om hästn?
L: — Ja bra, men han jär så litn.
B: — Nä, he jär fullt ine stjinne.
L: — Ja, men stjinne jär så lite.
B: — Nä, hä nå kröngom hela hästn.
(Stjinne, skinnet; krögom, runt om.)

B— Vad tycker du om hästen?
L— Bra, men han är så liten.
B— Nej, det är fullt innanför skinnet.
L— Ja, men skinnet är så litet.
B— Nej, det når runt hela hästen

KONVERSATION I FLOTTNINGSKOJAN
Det hände sig i Älvsby glesbebyggda skogstrakter att hemmansägaren B. skulle skida till sin granne, som bodde 2—3 mil bortöver skogen. Hunnen ett stycke upptäckte han till sin hjälpnad att rök ringlade upp från en övergiven flottningskoja. Han beslöt att undersöka vem som inkräktat. Väl framme upptäckte han en bekant (på landet är alla mer eller mindre bekanta) som hade tänt en brasa och var i färd med att koka kaffe. I väntan på kaffet hade han gripit sig an med torrskaffningen. Vid åsynen av bekantingen utbrast hemmansägaren:
— Gu förbarma seg, djäre du som sett å törrmöul, så hä står mjööldamme djenom oura! (Oura, örönen.)

FÖRSTÅNDETS TILLVÄXT
Den gamle älvsbybonden berättade för sin son Hugo om hur de olika familjerna i deras umgängeskrets var släkt med varann. Sonen som besvärades av en viss trånghet i roten, hade svårt att följa med i fars släktutläggningar och gjorde en del dumma kommentarer. Far blev uttråkad, arg och utbrast:
— Verkeligen Hugo, taa och doopp skåln (huvudet) i e kålvattoämbar o lätn schwäl ut nalta!

-Verkligen Hugo, ta och doppa huvudet i en hink med kallvatten och låt det svälla ut lite.

-Gud förbarma sej, är det du som sitter och torr-äter, så det står mjöldamm ut genom örönen

Gamla Fotografier

Köpmannaföreningen i Piteå och Älvsbyn.

Kortets ägare Anna-Greta Helsing Älvsbyn. Kortet är troligtvis taget i Luleå före 1934. Nummer 14 är Anna-Gretas far: Frisören Karl Edvin Olofsson, (Olsson) Född 1885, död 1934

Nr 31 är fotografen Anna Lind, Älvsbyn.

Nr 39 är Viktor L. Johansson som hade bussbolag.

Bilden på huset Storgatan 18, Älvsbyn.

Ägare Anna-Greta Helsing Älvsbyn. Kortet taget efter 1935.

De som står framför huset är: i mitten Anna- Gretas mor Elma Olofsson/Sjölund, f. 1903, d. 1988. Pojken är sonen Karl Gustaf Olofsson född 1926 och till vänster blivande svägerskan Agda Sjölund (lärarinna i Yttersta).

Gamla Fotografier Efterlysning.

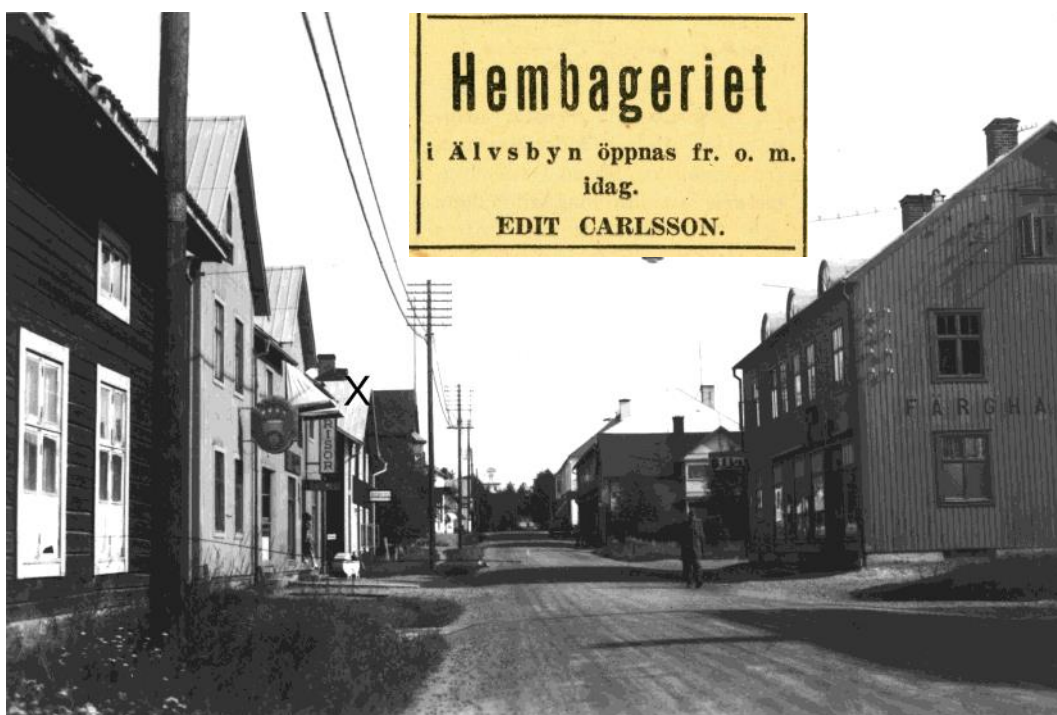

Okänd familj Känner du igen någon på bilden? Från ett album , mest troligt från Bredsel/
Storforsen på 1930-talet. Bildens ägare Gabriella Brandt.

Ingrids klassbild Bredsel Känner du igen någon på bilden? Nr 12 Ragnar Grankvist f.
1922, Nr 16 heter Ingrid Öhlund född 1924, Nr 19 Gertrud Mattson. Bilden kan vara tagen
på 1930-talet. Bildens ägare Gabriella Brandt.

Gamla bilder.

*Annonsen från Piteå-Tidningen 1954-08-13
Hembageriet vid krysset på vänster sida, där är idag Sport-Ringen.
Bildens ägare: Britt Norman.*

Bilden är från Kalle Svanholms album: 1974 Älvsby kommuns 100-års jubileum